

тому митець доводить своїми роботами, що творчість гутників була позбавлена умисної архаїзації. Художник не «використовує» традицію – він її розвиває, він переконаний, що перебільшення так званого «традиційного» – це не тільки повторення, але й вияв абсолютної невпевненості автора в собі. Він не підвладний моді, не прибічник імітації скла під інші матеріали. Йому цікаво поєднувати, здавалося б, непоєднувані матеріали – скло і метал («Звірі», «Тунгуський метеорит»), скло і камінь («Космічні об'єкти»), опрацьовувати контрасти прозорого й кольорового скла («Марсіанки»), віднаходити саме в прозорому склі дедалі нові виражальні можливості.

Висновки і перспективи подальших розробок. У цій науковій розвідці зосереджено увагу на такій класифікації творів, яка не вичерпує творчого потенціалу і широкого діапазону творчого доробку Ф. Черняка. Всі історичні періоди в доробку митця мали вплив на творчий потенціал майстра та на формування художньо-стилістичних особливостей авторських ідей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кара-Васильєва Т. Декоративне мистецтво України. У пошуках «великого стилю». К.: Либідь, 2005. 280 с.
2. Корнієнко Н. Українське гутне скло. URL: <https://uartlib.org/ukrayinske-gutne-sklo> (дата звернення 12 серпня 2023).
3. Петрякова Ф. С. Українське гутне скло. К.: Наукова думка, 1975. 160 с.
4. Черняк Ф. Львівське гутне скло другої половини ХХ століття: Нарис історії. Львів: ЛНАМ, 2006. 164 с.

Лілія БОБИК (ПРОЦІВ)

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва*

*Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка, Україна*

Lilija BOBYK (PROTSIV)

*PhD (Pedagogy), Associate Professor
of Volodymyr Hnatiuk Ternopil
National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine
LilijaB@ukr.net*

РОЗВИТОК ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ДІАЛОГ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ТРАДИЦІЙ

DEVELOPMENT OF HIGHER MUSICAL EDUCATION IN UKRAINE: THE DIALOGUE OF EUROPEAN AND NATIONAL TRADITIONS

Сучасна політична та соціокультурна ситуація в Україні, боротьба за національне самозбереження та остаточне утвердження українців як європейської нації, яка сповідує цінності свободи, демократії, гуманізму, її

повернення в правове поле європейської спільноти, зумовлює посилення необхідності вивчення вітчизняної історії, зокрема історії музичної культури та освіти. Необхідною умовою прогресивного розвитку людства у XXI столітті є утвердження «етичної духовності, моральної політики і морального світу» [2, с. 187]. На порядку денному знову постає ідея мудрості в її етичному тлумаченні, сутність якої полягає у пріоритеті людських цінностей над будь-якими іншими. Усвідомлення відповідальності за майбутнє людства має формувати нові виміри наукового пізнання, особливо в галузі людського буття. Від ходу історичного розвитку людської цивілізації сьогодні залежить доля людства, оскільки історія є відображенням багатовимірності та безмежності людського буття, «історія є біографією духу і звершенням суду над людством, чи шляхом до спасіння...» [2, с. 211].

Розвиток вищої музичної освіти на різних етапах розвитку досліджується у працях вітчизняних вчених-педагогів Л. Кондрацької, Л. Масол, О. Михайличенка, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, С. Уланової, В. Черкасова, О. Шевнюк, В. Шульгіної, О. Щолокової та інших.

Розвиток музичної педагогіки та освіти в Україні простежується у працях музикознавців: Т. Булат, М. Загайкевич, Л. Кияновської, Л. Корній, Б. Сюті, Т. Філенка К. Шамаєвої, О. Шреер-Ткаченко та інших.

Порівняльний аналіз вітчизняних та європейських музично-освітніх процесів здійснюються у працях вчених-мистецтвознавців та педагогів Г. Карась, Н. Кашкадамової, Л. Кияновської, Л. Корній, Л. Мазепи, Т. Мазепи, С. Павлишин, М. Черепанина, К. Шамаєвої та інших.

Мета публікації: окреслити діалог європейських та вітчизняних традицій у процесі становлення та розвитку професійної музичної освіти в Україні.

Важливим чинником формування вищої музичної освіти в Україні в рамках її сучасних кордонів є взаємовпливи різних національних культур, діалог вітчизняних та європейських музично-освітніх традицій. В Західній Європі є міста, яким належить визначальна роль у розвитку української історії, вітчизняної культури та освіти. До таких міст належать Відень, Прага, Лейпциг, Берлін та інші.

Відень – мегаполіс, мистецька столиця Європи, політична столиця великої імперії, яка більше сторіччя об'єднувала у своїх кордонах європейські народи, формувала свого роду «комунікативне поле міжконтинентальних культурних зв'язків» [3 с. 93]. У першій половині XIX століття австрійська столиця була центром європейської музичної культури та освіти. Місто приваблювало наукову та мистецьку інтелігенцію творчою, демократичною атмосферою, лояльністю до політичних і соціокультурних потреб народів, які населяли імперію, активним мистецьким життям. Найбільш безпосередньо дух часу знайшов відображення у поширенні аматорського музикування. Музика впевнено входила у побут пересічних громадян. В місті панувала атмосфера творчості та невимушеності.

В середині XIX століття в Австрійській імперії зріс соціальний статус мистецької діяльності, заняття музикою стало престижним фахом і відкривало кар'єрні та соціальні перспективи. Заняття музикою (чи іншим видом

мистецтва) вважалось престижним, необхідною умовою духовного розвитку особистості, засобом формування достойного громадянина. Це спричинило активізацію музичного аматорського, згодом професійного руху. Починають створюватися чисельні культурно-мистецькі товариства, аматорські та професійні музичні хорові та оркестрові колективи, організуються професійні музичні навчальні заклади.

Саме ці форми організації мистецького життя запровадив у Львові Франц Ксавер Моцарт, молодший син Вольфганга Амадея Моцарта. Ф. К. Моцарт володів видатними організаторськими здібностями. У 1826 році у Львові він започаткував освітню діяльність Інститут співу. Про цей навчальний заклад збереглося дуже мало відомостей, однак у тогочасних джерелах та сучасних дослідженнях використовують терміни та вживають як синоніми «Інститут співу», Товариство св. Цецилії, Хор св. Цецилії. При Товаристві у Львові існував хор, а також навчальний заклад – Інститут співу, який забезпечував колектив освіченими музикантами. У Львові Інститут співу, як і саме Товариство св. Цецилії, проіснував не довго (до 1829 року), проте діяльність товариства та інституту сприяла активізації мистецького руху в Галичині, започаткувала процес професіоналізації музичного життя, стала основою для організації Галицького музичного товариства (1838), згодом консерваторії (1854) [4]. Консерваторія Галицького музичного товариства (ГМТ) у Львові стала першим вищим музичним навчальним закладом в рамках сучасних державних кордонів України. Кілька поколінь професійних музикантів різних національностей стали вихованцями консерваторії ГМТ, започаткували та розвинули традиції наукових, виконавських та педагогічних шкіл.

У Відні здобувала освіту значна частина української наукової та творчої еліти. Серед них – О. Барвінський, І. Горбачевський, І. Франко, І. Пулюй, З. Кузеля, О. Колесса, А. Вахнянин С. Людкевич та багато інших. У другій половині XIX століття Відень стає ареною боротьби за національне самовизначення європейських народів, які населяли імперію. Місто стало своєрідним плацдармом боротьби за національне самосвідомлення та самоствердження і для українців [7, с.62].

Новий етап наукової та творчої діяльності «українських віденців» в значній мірі пов'язаний з подіями Першої світової війни. На початку XX століття у Віденському університеті здобував освіту Станіслав Людкевич. Згодом він продовжив навчання в Мюнхені та Лейпцигу. Послом до Австрійського парламенту обирають Олександра Колессу, відомого українського вченого-фольклориста. У Віденській торгівельній академії викладав економічну географію засновник української географічної науки Степан Рудницький, але спершу був гімназійним учителем в Тернополі. Івана Пулюя запрошують на посаду міністра освіти Австро-Угорщини, однак скористатись запрошенням він не встиг.

Початок XX століття знаменує нову еру у розвитку професійної музичної освіти в Україні. У 1903 році був створений Вищий музичний інститут у Львові, у 1904 – Музично-драматична школа М. Лисенка в Києві, які стали першими мистецькими навчальними закладами в Україні національного спрямування, основою для формування композиторської, музично-теоретичної, виконавської

та педагогічної шкіл в Україні. У своїх стінах вони об'єднали педагогів-випускників європейських музичних навчальних закладів Відня, Лейпцига, Берліна, Праги, Мюнхена, які екстраполювали на вітчизняний ґрунт кращі здобутки музично-теоретичних, та виконавських шкіл, заклали основи національних традицій професійної музичної освіти в Україні.

У 20-ті роки ХХ століття Відень втрачає статус мистецької столиці Європи. Концертне життя міста стає менш активним, змінюється політична ситуація в країні. У цей період політичними емігрантами у Відні стали М. Грушевський, В. Липинський, В. Винниченко, Я. Окуневський, А. Крушельницький, Н. Нижанківський. У Відні також жили і навчалися піаністки Л. Колесса, С. Дністрянка, В. Божейко, Д. Гординська-Каранович, Г. Левицька, митці І. Охримович, Р. Придаткевич, Лев і Стефа Туркевичі та інші. Відень відіграв важливу роль у житті українсько-австрійського композитора, піаніста, диригента та педагога Сергія Борткевича.

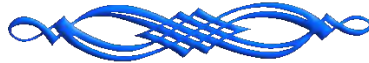
У 20-ті – 30-ті роки ХХ століття європейським центром, в якому здобувала вищу мистецьку освіту українська талановита молодь, стала Прага. Молоді люди проходили вишкіл в Карловому університеті, Празькій консерваторії, Вищій школі майстрів при консерваторії, викладали в Українському високому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова, займалися приватною практикою. Після закінчення навчання на батьківщину повертались дипломовані фахівці: юристи, медики, художники, музиканти, що значно підвищило рівень культурно-мистецького життя краю, сприяло розвитку музичного професіоналізму в Україні. До молодих музикантів-фахівців, творчими та педагогічними здобутками яких збагатилась музична культура та освіта Галичини у 20-ті та 30-ті роки, належать піаністи: Василь Барвінський, Галина Левицька, Роман Савицький, Тарас Шухевич, композитори: Антін Рудницький, Микола Колесса, Нестор Нижанківський, Стефанія Туркевич-Лукіянович, музикознавці: Василь Витвицький, Зіновій Лисько, Борис Кудрик та інші. Творчий та науковий внесок молодих митців-випускників празьких вищих навчальних закладів у розбудову української музичної культури та освіти в Галичині був настільки значимим, що отримав назву «празька школа». А когорта митців-представників цієї школи стала ядром для створення професійної музичної спілки «Союзу Українських Професійних Музик» у Львові (1934), склала основу професорсько-викладацького складу Вишого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові, згодом Львівської державної консерваторії (1939), що засвідчило завершення періоду становлення музичного професіоналізму в Галичині, започаткування нового етапу в розвитку музичної культури та освіти в Україні [5].

Висновки. Історія вищої музичної освіти в Україні – діалог вітчизняних та європейських мистецьких та музично-педагогічних традицій. Від періоду становлення інституційних та змістових основ професійної музичної освіти, опертих на класичні європейські (віденські) традиції, до процесу формування національних виконавських, педагогічних та музично-теоретичних шкіл в Україні здійснювався постійний обмін творчими ідеями, композиторськими та педагогічними досягненнями, відбувалась особистісна комунікація вчених, митців, педагогів – представників різних національних культур. Українці

черпали знання, новітні ідеї, збагачували творчий та науковий досвід. Проте достатньо помітним був і зворотній процес. На усіх етапах формування та розвитку професійної музичної освіти представники української наукової та творчої інтелігенції брали активну участь у розбудові культури та освіти європейських країн. За кордоном вони формували власне національне культурне середовище, щоб не втратити зв'язок з батьківщиною, для збереження власної національної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кашкадамова Н. Фортеп'янне мистецтво у Львові: Статті. Рецензії. Матеріали. Тернопіль, 2001. 400 с. з іл.
2. Кримський С. Запити філософських смислів. К.: ПАРАПАН, 2003. 240с.
3. Кримський С. Ранкові роздуми. К.: Майстерня Білецьких, 2009. 120 с.
4. Мазепа Л. Сторінки музичного минулого Львова (з неопублікованого). Львів: СПОЛОМ, 2001. 280 с.
5. Павлишин С. Львівські музиканти а «празька школа». *Союз Українських Професійних Музик у Львові: матеріали і документи / ред.-упор. В.Сивохіп, Р. Стельмашук. Львів, 1997. С. 15 – 18.*
6. Проців Л. Історія музичної педагогіки в Україні: навч. посіб. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2013. 230 с.
7. Проців Л. Й. Історія української музичної педагогіки: віденські зустрічі. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. 2019. № 4. С. 59 – 65.*

Юля ВАЛЬКОВА,
*студентка IV курсу спеціальності 025 Музичне мистецтво
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
Хмельницький, Україна, juliaaaaavalkova@gmail.com
Науковий керівник – Лілія КАЧУРИНЕЦЬ
старший викладач кафедри
вокалу та диригентсько-хорових дисциплін*

Yulia VALKOVA,
*4rd year student of speciality 025 Musical Art
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
Khmelnytskyi, Ukraine, juliaaaaavalkova@gmail.com
Scientific supervisor – Liliia KACHURYNETS
senior lecturer of the department
of vocal and conducting-choral disciplines*

**ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ
ДИРИГЕНТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

**HISTORICAL BACKGROUND OF ESTABLISHMENT AND
DEVELOPMENT OF CONDUCTING EDUCATION IN UKRAINE**

Постановка проблеми. Потреба збереження та розвитку національної музичної ідентичності України є складною синтезованою системою музичних
